

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 367/09-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2010 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti spoločnosti A., s. r. o., P., zastúpenej advokátkou JUDr. A. M., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 341/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 25 C 167/2005) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti A., s. r. o., na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 341/2008 (pôvodne vedenej Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 25 C 167/2005), porušené boli.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 341/2008 konať bez zbytočných prietahov.

3. Spoločnosti A., s. r. o., priznáva finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Piešťany je povinný zaplatiť spoločnosti A., s. r. o., trovy konania v sume 60,38 € (slovom šesťdesiat eur a tridsaťosem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. A. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 367/09-15 z 26. novembra 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti A., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 341/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 25 C 167/2005).

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci podaním sp. zn. Spr. 910/2009 zo 17. decembra 2009 doručenom ústavnému súdu 29. decembra 2009 vyjadrila predsedníčka okresného súdu. V stanovisku sa okrem iného uvádza:

„Návrh v predmetnej veci bol podaný na Okresnom súde Trnava dňa 18. 10. 2005. Uznesením zo dňa 30. 05. 2006 bol odporcovi ustanovený v konaní podľa § 29 ods. 2 O. s. p. opatrovník, nakoľko odporca sa nachádza na neznámom mieste. Za opatrovníka bola ustanovená pani H. S., súdna tajomníčka Okresného súdu Trnava. Pojednávanie dňa 19. 07. 2006 bolo odročené na neurčito, navrhovateľ bol vyzvaný na doplatenie súdneho poplatku. Ten doplatil dňa 15. 08. 2006. Okresný súd Trnava ďalej vo veci nekonal, s účinnosťou od 1. 1. 2008 prešla predmetná vec v súvislosti s prechodom výkonu súdnictva na Okresný súd Piešťany. Bola pridelená s účinnosťou od 25. 6. 2008 na základe zmeny rozvrhu práce sudcovi JUDr. O. K.. V súvislosti s prechodom výkonu súdnictva z OS Trnava na OS Piešťany s účinnosťou od 1. 1. 2008, došlo k zmene osôb, ktoré môžu byť v zmysle rozvrhu práce ustanovované pre vykonávanie funkcie opatrovníka v zmysle § 29 ods. 2 O. s. p. Preto bolo vypracované uznesenie o zmene v osobe opatrovníka. Dňa 30. 9. 2009 bolo zákonnému sudcovi zo strany predsedníčky okresného súdu uložené opatrenie v zmysle § 53 Zákona číslo 757/2004 Z. z. za účelom odstránenia prietahov v konaní. Zákonný sudca vykonal úkony potrebné na zistenie miesta bydliska odporcu (žiadal správu od Registra obyvateľov SR, lustrum Sociálnej poisťovne, lustrum v dedičskej agende na tunajšom súde, ako aj dopyty na notárov v obvode tunajšieho súdu). Odpovede na tieto dopyty, resp. šetrenia boli súdu doručené v priebehu mesiaca október a november 2009 (čl. 47-52). Následne bol vyzvaný Matričný úrad, aby súdu oznámil, či má vedomosť o dátume úmrtia odporcu (čl. 54). Na základe vykonaného šetrenia bola súdu doručená správa starostu obce R. z 2. 12. 2009, z ktorej vyplýva, že odporca F. B. má v obci R. priamych príbuzných, a to pána J. P., bytom R. č.... Pán J. P. sa na tunajší súd dostavil osobne dňa 2. 12. 2009 potom, ako ho kontaktoval starosta obce a uviedol, že je vnukom odporcu F. B. (úradný záznam). Do spisu doložil údaj o narodení a úmrtí odporcu. Bol súčasne vyzvaný na predloženie zápisnice ohľadom prejednávania dedičstva po odporcovi F. B., zomrelom dňa ... v R., výzve súdu vyhovel. Z doposiaľ zistených skutočností vyplýva, že poručiteľ F. B. zanechal závet, ktorý dedičia uznali za platný a súhlasili, aby bolo dedičstvo podľa tohto závetu potvrdené. Z tohto dokladu predloženého súdu je teda zrejmé, že odporca F. B. zanechal dedičov, čo

má pre predmetnú vec význam. Súd bude v ďalšom konaní v tejto veci postupovať s prihliadnutím aj na túto skutočnosť a bude z nej v ďalšom konaní vychádzať.

Zákonný sudca vo svojom písomnom vyjadrení k podanej sťažnosti okrem iného uviedol, že v predmetnej veci po podaní sťažnosti navrhovateľom koná. Vzhľadom na doposiaľ zistené skutočnosti však nemožno v konaní postupovať tak, že odporcovi bude ustanovený opatrovník okamžite bez dôkladného preverenia skutočností majúcich význam pre prípadné ustanovenie opatrovníka, ktorému musí predchádzať vykonanie úkonov potrebných pre zistenie totožnosti odporcu, prípadného okruhu existujúcich dedičov, a to aj s prihliadnutím na skutočnosť, že predmetom konania je návrh na zrušenie podielového spoluvlastníctva na jednej strane navrhovateľa a na strane druhej odporcu, jeho vyporiadanie prikázaním do výlučného vlastníctva navrhovateľa s určením primeranej náhrady odporcovi za jeho spoluvlastnícky -podiel, ktorú navrhovateľ v podanom návrhu navrhol priznať v sume 8 500,- Sk. Je pravdou, že od pridelenia predmetnej veci ako zákonnému sudcovi (od 25. 6. 2008) do podania sťažnosti navrhovateľom vo veci nekonal plynulé, avšak poukázal na skutočnosť, že ako zákonný sudca vybavujem aj agendu P (veci starostlivosti súdu o maloletých), veci ktoré je zo zákona z dôvodu ich povahy povinný vybavovať prednostne, pričom mu od 23. 6. 2008 boli pridelené aj ostatné nevybavené spisy 6 C, z ktorých bolo celkovo 70 reštančných vecí starších ako 5 rokov a celkový počet nevybavených vecí v jeho jednotlivých senátoch predstavoval do 13. 7. 2009 spolu 525 vecí. Týmto poukázal na svoju dlhodobú preťaženosť. Vzhľadom na charakter konania, jeho doterajší priebeh a dátum podania návrhu vo veci bude konať, a to aj s prihliadnutím na doposiaľ zistené skutočnosti, ktoré majú pre konanie v tejto veci význam.“

Rovnaké skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 29. decembra 2009.

Okresný súd vo svojom vyjadrení zo 17. decembra 2009 zároveň oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd prípisom z 29. decembra 2009 zaslal právnej zástupkyni sťažovateľky uznesenie o prijatí sťažnosti a stanovisko okresného súdu k sťažnosti s možnosťou vyjadriť sa k nemu a zároveň ju vyzval, aby oznámila, či trvá na konaní verejného ústneho pojednávania v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Predmetný prípis bol právnej zástupkyni sťažovateľky doručený 4. januára 2009. Vzhľadom na to, že v stanovenej lehote nebola ústavnému súdu doručená jej odpoveď, ústavný súd zastával názor, že sťažovateľka súhlasí s upustnením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Ústavný súd z tohto dôvodu upustil v danej veci od ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri

výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 20/02, IV. ÚS 41/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1

dohovoru, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k pozemku o celkovej výmere 260 m². Ústavný súd z predloženého spisu a vyjadrenia okresného súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by poukazovali na prípadnú právnu a skutkovú náročnosť danej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľky v predmetnom konaní pred okresným súdom neovplyvnilo jeho dĺžku tak, aby jej bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd zároveň pri posudzovaní veci prihliadal aj na § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd zistil, že vec napadla na Okresný súd Trnava ešte 18. októbra 2005. Prvý jednoduchý úkon urobil tento súd až 30. mája 2006 (nečinnosť takmer 9 mesiacov), keď ustanovil odporcovi opatrovníka, a okrem jediného pojednávania 19. júla 2006, ktoré odročil na neurčito, nebol vo veci sťažovateľky urobený žiadny iný relevantný procesný úkon.

Nečinnosť v konaní okresného súdu, ktorý sa stal v zmysle zákona č. 511/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch

a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, podľa § 2 ods. 6 citovaného zákona od 1. januára 2008 vecne a miestne príslušným súdom na prerokovanie a rozhodnutie veci sťažovateľky (čím na neho prešla aj zodpovednosť za prípadné porušovanie označených práv sťažovateľky aj za obdobie, v ktorom bol vo veci príslušný konať Okresný súd Trnava) (m. m. IV. ÚS 164/08, IV. ÚS 217/08), pokračovala vo veci sťažovateľky až do 28. septembra 2009, keď spracoval jednoduché výzvy pre účely zistenia informácií o odporcovi.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd z hľadiska posudzovania porušenia označených základných práv sťažovateľky považoval konanie pôvodne vedené Okresným súdom Trnava a v súčasnosti vedené okresným súdom za jeden celok.

Nečinnosť v tomto konaní priznala aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Ústavný súd však neakceptoval jej obranu, že zbytočné prietahy boli objektívneho charakteru.

V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03), že personálne problémy (nedostatočné obsadenie súdu, zaťaženosť sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc zo stavu, v ktorom sa konanie pred okresným súdom nachádza, ústavný súd dospel k záveru, že jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 341/2008 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci

konan [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 341/2008 konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu), pretože stav právnej neistoty s'ťažovateľky trvá dosiaľ.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € poukazujúc najmä na to, že už viac ako štyri roky sa nachádza v stave právnej neistoty.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal aj zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým nečinnosť okresného súdu, ktorá viedla k zbytočným preťahom v konaní, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania a povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia pre sťažovateľku v sume 500 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. M. Sťažovateľka si uplatnila trovy konania spolu v sume 60,38 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v požadovanej sume.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2010